

مقایسه سبک‌های تربیتی والدین دیروز و امروز

نجم‌السادات دهقانی^۱

مرضیه مرادی^۲

چکیده

در این مقاله، سبک‌های تربیتی والدین در دو دوره دیروز و امروز با تأکید بر تفاوت‌ها و تحولات اجتماعی و فرهنگی مقایسه شده است. سبک دیروز بر نظم سخت‌گیرانه، اطاعت بی‌چون‌وچرا و حفظ سنت‌ها مبتنی بود که ممکن است نیازهای عاطفی کودکان را نادیده می‌گرفت. در مقابل، سبک امروزی به سمت انعطاف‌پذیری، مشارکت، گفت‌وگو و تمرکز بر رشد عاطفی و اجتماعی کودکان حرکت کرده است. هر دو سبک بر ارزش‌های خانوادگی و تربیت دینی تأکید دارند، اما سبک نوین با توجه بیشتر به نیازهای روانی و فردی کودکان همراه است. نتیجه‌گیری اصلی مقاله بر اهمیت تعادل بین نظم و محبت، سنت و نوآوری به‌منظور تربیت فرزندان خودآگاه، مسئول و سازگار با شرایط امروز تأکید دارد و بر ضرورت به‌روزرسانی روش‌های تربیتی مطابق تغییرات فرهنگی و اجتماعی تأکید می‌کند.

کلیدواژه: سبک‌های تربیتی، والدین، مقایسه، تربیت مدرن، تربیت سنتی

مقدمه

مقایسه سبک‌های تربیتی والدین در دوره‌های گذشته و معاصر، به‌عنوان یکی از موضوعات حیاتی در روان‌شناسی تربیتی و جامعه‌شناسی خانواده، اهمیت ویژه‌ای دارد. تربیت فرزندان، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین وظایف والدین، نه تنها بر شخصیت و رفتار کودکان تأثیرگذار است؛ بلکه نقش کلیدی در سلامت روان، موفقیت اجتماعی و دینی آنان ایفا می‌کند. با توجه به تحولات عمیق فرهنگی، اجتماعی و فناوری در دنیای معاصر، شیوه‌های تربیتی نیز دچار تغییرات چشمگیری شده‌اند که ضرورت بررسی تطبیقی سبک‌های دیروز و امروز را دوچندان می‌سازد.

مسئله این است که سبک‌های تربیتی دیروز عمدتاً مبتنی بر اقتدار، نظم سخت‌گیرانه، احترام بدون چون‌وچرا به بزرگ‌ترها و پایبندی به سنت‌ها بوده‌اند که کانون خانواده را مستحکم و حس مسئولیت‌پذیری را در کودکان تقویت می‌کرد. در مقابل، سبک‌های تربیتی معاصر بیشتر حول محور آزادی، خلاقیت، احترام متقابل و توجه به نیازهای عاطفی و روانی کودک شکل گرفته‌اند. این تغییرات فرصت‌های جدیدی برای بهبود رابطه والد و فرزند فراهم آورده‌اند، اما در عین حال، با چالش‌هایی مانند گسست ارتباط والد - فرزندی، فرزندسالاری، کاهش اقتدار والدین و تأثیرات منفی فضای مجازی همراه هستند. از منظر دینی و فرهنگی، تربیت مطلوب باید نه تنها مبتنی بر اخلاق و آموزه‌های دینی باشد، بلکه به تزکیه جان و پرورش اخلاق نیکو تأکید کند، چیزی که در سبک‌های تربیتی سنتی بیشتر دیده می‌شد و در سبک‌های مدرن گاهی کمرنگ می‌گردد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سبک‌های تربیتی با

^۱. طلبه مدرسه علمیه حضرت زهرا (سلام الله علیها)، سطح دو، ممبید

^۲. طلبه مدرسه علمیه حضرت زهرا (سلام الله علیها)، سطح دو، ممبید

میزان مذهبی بودن والدین و سلامت روان فرزندان رابطه مستقیم دارند؛ به گونه‌ای که سبک‌های اقتدارگرایانه و تساهلی هر یک دارای مزایا و معایب خاص خود هستند.

روش تحقیق در این مقاله، با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، به بررسی تطبیقی ویژگی‌ها، تأثیرات و چالش‌های هر دو دوره تربیتی می‌پردازد تا ضمن شناخت نقاط قوت و ضعف، راهکارهایی برای تربیت مطلوب در شرایط کنونی ارائه شود. این مقایسه می‌تواند به والدین، مربیان و پژوهشگران در جهت افزایش کیفیت فرایند تربیتی کمک مؤثری نماید.

در پیشینه‌ی این پژوهش، مقالاتی در ارتباط با این موضوع نگاشته شده است و هر کدام از این پژوهش‌ها به یک بحث در ارتباط با موضوع پرداخته اند از جمله در کتاب: «سبک‌ها و اصول فرزند پروری مطلوب»، مؤلف: حسن ملک‌ی ۱۳۹۵ که ابتدا به سبک‌ها و سپس به اصول تربیت می‌پردازد و در شرح اصول ابتدا به مبنای نظری یعنی دانش مربوطه و آنگاه راه‌های اجرای اصول را تبیین می‌نماید. «پایان نامه خواننده ضمن برخورداری از پشتوانه علمی با آگاهی نسبت به اعمال اصول اقدام نماید.» (پایان نامه رابطه‌ی بین سبک‌های تربیتی والدین با مهارت‌های اجتماعی»، مؤلف محمدی، ۱۳۹۹ که به سبک‌های فرزند پروری و عوامل تأثیر گذار بر تربیت فرزند می‌پردازد و «مقاله مروری بر نظریه‌های روانشناسی در زمینه شیوه‌های فرزندپروری» توسط محمد صیدی و سید محمد حسینی‌نیک، ۱۴۰۰. در این پژوهش، سه سبک اصلی فرزندپروری (مقتدرانه، مستبدانه و سهل‌گیرانه) به طور مفصل بررسی شده و یافته‌ها نشان می‌دهد که سبک مقتدرانه بهترین روش فرزندپروری با تأکید بر تعادل کنترل و محبت است. مقاله به بررسی تأثیر این سبک‌ها بر رشد شناختی، اجتماعی و روانی کودکان می‌پردازد و تأکید دارد که سبک تربیتی می‌تواند نقش بزرگی در شکل‌گیری شخصیت و رفتار فرزندان داشته باشد. ولی در مقاله حاضر سعی بر آن شده است تا علاوه بر سبک‌های تربیتی والدین به مقایسه تربیتی والدین دیروز و امروز بپردازد.

۱- مفهوم‌شناسی تربیت

تربیت از ماده «رب و» است و به معنای رشد کردن به کار می‌رود. این واژه در اصل مضاعف «ربب» بوده که یک حرف آن به دلیل تخفیف در لفظ، به حرف «یا» تبدیل شده است و معانی مختلفی دارد از جمله: مالک، صاحب، خالق و اصلاح‌کننده هر چیز را نیز گویند، این واژه اصالتاً به معنای تربیت و پرورش و آداب اخلاق به کسی یاد دادن است، هر کس از زاویه نگاه خود به آن پرداخته و تعریفی خاص از آن ارائه داده است (حسینی‌زاده، ۱۴۰۳، ص ۱۲). عده‌ای تربیت را عبارت از ایجاد کردن دگرگونی‌های مطلوب در تن و روان می‌دانند. برخی دیگر آن را روش طبیعی و تدریجی و هماهنگ تمام نیروها و استعدادهایی می‌دانند که در نهاد فرد نهفته است (رشیدپور، ۱۳۹۶، ص ۱) در نظر گروهی، تربیت، مجموعه اعمال یا تأثیرات عمدی و هدفدار یک انسان (مربی) به منظور اثرگذاری بر شناخت‌ها، اعتقادات، احساسات، عواطف و رفتارهای انسان یا انسان‌های دیگر بر اساس برنامه‌ای سنجیده است (داودی، ۱۴۰۲، ص ۲۲).

2. یافته‌های پژوهشی

۲-۱ سبک‌های تربیتی والدین دیروز

والدین دیروز به‌طور کلی از چهار سبک تربیتی اصلی بهره می‌بردند که هر کدام از این سبک‌ها تأثیر متفاوتی بر رفتار و رشد روانی کودکان داشته است که مورد توجه بسیاری از پژوهشگران حوزه تربیتی قرار گرفته است (یزدی، ۱۴۰۰، ص. ۵۱).

۲-۱-۱ سبک‌های مستبدانه

سبک مستبدانه یکی از سبک‌های مهم و رایج در سبک‌های تربیتی والدین دیروز و خانواده‌های سنتی ایران است که اصول و ویژگی‌های مشخص و تأثیرات عمیقی بر فرزندان دارد. در این سبک، والدین با استفاده از نمایش قدرت، کنترل سخت‌گیرانه و اعمال قوانین بسیار غیرقابل انعطاف، سخت‌گیرانه‌ترین نوع نظارت را بر رفتار و تصمیم‌گیری‌های فرزند اعمال می‌کنند (حسینی، ۱۴۰۳، ص ۲۲). والدین مستبد معمولاً قوانین بسیار سخت‌گیرانه وضع می‌کنند که فرزندان باید بدون اعتراض یا پرسش از آنها پیروی کنند، هیچ فضایی برای مذاکره و گفتگو وجود ندارد؛ تنبیه بدنی و روانی به‌عنوان ابزار اصلی کنترل و اصلاح رفتار کودکان به کار می‌رود (رشیدپور، ص ۸۱-۸۴) و نیز سطح محبت و حمایت عاطفی بسیار پایین است و والدین کمتر درگیر تعامل عاطفی با فرزندان هستند (صفایی حائری، ۱۳۹۸، ص ۱۹) کودک فاقد فرصت برای تصمیم‌گیری مستقل و کسب مهارت‌های حل مسئله می‌باشد و بیشتر پیرو دستورات والدین است (حسینی، ۱۴۰۳، ص ۳).

۲-۱-۲ تأکید بر نظم و احترام

والدین دیروز بر پایه آموزه‌های دینی و سنتی، نظم و احترام را به‌عنوان ۹ اصول کلیدی تربیت فرزندان در نظر می‌گرفتند. احترام به بزرگ‌ترها، اطاعت از قوانین خانواده و الگوگیری از سنت‌های فرهنگی و دینی از ارکان این تربیت بود (رشیدپور، ۱۳۸۵، ص ۸۰-۸۳) این تمایل به حفظ ارزش‌های اخلاقی و دینی زمینه‌ساز پرورش شخصیت منظم، مسئول و اخلاق‌مدار در کودک بود، نظم به‌عنوان پایه حفظ توازن و سلامت جامعه و خانواده دیده می‌شود و والدین دیروز به‌عنوان قیامان نظم و انضباط در خانه، تأکید ویژه‌ای بر این موضوع داشتند. کودکان می‌آموختند که باید به قوانین خانواده احترام بگذارند و به آن پایبند باشند تا در جامعه نیز مسئولیت‌پذیری و رفتار مناسب داشته باشند (میرزایی، ۱۴۰۲، ص ۴۲).

۲-۱-۳ کمبود توجه به نیازهای عاطفی

در سبک‌های تربیتی والدین دیروز، یکی از مهم‌ترین ضعف‌ها کمبود توجه به نیازهای عاطفی و روانی کودکان بود؛ این مسئله تأثیرات عمیقی بر سلامت روان و رفتار فرزندان داشت. در خانواده‌های سنتی ایران، هرچند تربیت بر پایه احترام و نظم بود، اما محبت و ابراز عاطفی به‌صورت گسترده و آشکار، به‌ویژه در مقابل دید عموم، بسیار کمتر وجود داشت. والدین بر اجرای قوانین و حفظ نظم اجتماعی تمرکز می‌کردند و کمتر به ابراز احساسات عاطفی توجه داشتند کانون خانواده را بهترین و امن‌ترین پناهگاه بدانند. بین والدین و فرزندان باید رابطه‌ای ایجاد شود که آنها بتوانند آزادانه احساسات و اضطراب‌های خود را بدون احساس ترس یا طرد شدن با والدین در میان بگذارند، سبک‌های تربیتی والدین دیروز با تأکید زیاد بر نظم و انضباط و احترام، متأسفانه به نیازهای عاطفی فرزندان کمتر توجه داشتند و بیشتر به جنبه‌های رفتاری و انضباطی بها داده می‌شد. (سامانی، رضویه، ۱۳۸۶، ص ۳۰-۳۳).

۲-۱-۲ اهمیت تربیت دینی و اخلاقی

تربیت دینی و اخلاقی به عنوان یکی از ارکان بنیادین تربیتی در خانواده‌های سنتی ایران، جایگاه ویژه‌ای داشته و نقشی بی‌بدیل در شکل‌دهی شخصیت و رفتار فرزندان ایفا می‌کرد. این نوع تربیت، نه تنها بنیان فردی بلکه پایه‌های اجتماعی و فرهنگی خانواده را مستحکم می‌کرد. تربیت دینی همراه با آموزش اخلاق نیکو، رکن اساسی تربیت در خانواده‌های قدیمی بود. اخلاق حسنه مانند صداقت، صبر، گذشت، عدل و احترام به حقوق دیگران از اصولی بودند که در خانواده‌ها به کودکان آموزش داده می‌شد (پیش یار، ۱۴۰۴، ص ۶). در نتیجه، والدین دیروز افزون بر آموزش نظم و احترام، مسئولیت مهمی در انتقال ارزش‌های دینی و اخلاقی به نسل‌های آینده برعهده داشتند که در بسیاری از موارد پایه‌های فرهنگ ایرانی اسلامی را مستحکم کرده است (رشیدپور، ۱۴۰۲، ص ۸۰-۸۵).

۲-۲ سبک‌های تربیتی والدین امروز

سبک‌های تربیتی والدین امروز، بیشتر بر پایه تعامل، محبت و احترام متقابل استوار است. این سبک‌ها نسبت به تربیت سنتی تغییرات اساسی کرده‌اند و سعی در ایجاد تعادل بین نیازهای روانی و رفتاری فرزندان دارند. سبک‌های رایج تربیتی والدین امروز به شرح زیر می‌باشد:

۲-۲-۱ سبک مقتدرانه

سبک فرزندپروری مقتدرانه یکی از مؤثرترین سبک‌ها در تربیت والدین امروز است که بر پایه ترکیبی متعادل از محبت و انضباط منطقی بنا شده است (حسینی، ۱۴۰۳، ص ۳). والدین در این سبک، قوانین و انتظارات خود را به روشنی بیان می‌کنند و دلیل و هدف این قوانین را برای فرزندان توضیح می‌دهند، درحالی‌که فضای گفتگو و ابراز احساسات به فرزندان داده می‌شود. آنها اشتباهات فرزندان را با حمایت و راهنمایی مواجه می‌کنند به جای تنبیه سخت، محیطی امن و قابل اعتماد برای رشد کودک فراهم می‌کنند (معاونت دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، ۱۴۰۲). مطالعات نشان می‌دهد که کودکان تربیت شده توسط والدین مقتدر، مهارت‌های اجتماعی قوی‌تر، تاب‌آوری بالاتر، اعتماد به نفس بهتر و موفقیت تحصیلی بیشتری دارند. این سبک فرزندپروری به رشد مسئولیت‌پذیری و خودمختاری کودک کمک می‌کند و به روابط مثبت با همسالان و خانواده منجر می‌شود (حسینی، ۱۴۰۳، ص ۵) از سوی دیگر، والدین مقتدر به جای اعمال کنترل شدید یا سهل گذر، سعی در ایجاد تعادل دارند که این ویژگی، آن‌ها را به بهترین الگوی تربیتی دینی و روان‌شناختی تبدیل می‌کند (پناهی، ۱۳۹۷، ص ۴۰).

۲-۲-۲ سبک سهل‌گیرانه

سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه که والدین در آن از کنترل و محدودیت کمی برخوردارند، بیشتر به رابطه دوستانه و محبت‌آمیز با فرزند تأکید دارد و کمتر به قوانین و مسئولیت‌ها می‌پردازد. والدین سهل‌گیری بر آزادی و خواسته‌های کودک بیشتر از مسئولیت‌پذیری تأکید می‌کنند و معمولاً در برابر خواسته‌های کودک تسلیم می‌شوند (کاظم‌زاده، ۱۴۰۲، ص ۲۷)، این سبک گرچه روابط گرم و پذیرنده‌ای را ایجاد می‌کند، اما در بلندمدت منجر به مشکلات رفتاری، عدم رعایت قوانین و کاهش نظم در کودکان می‌شود. کودکان بزرگ شده با این سبک ممکن است خودبین، انتقادناپذیر و بی‌نظم باشند و توانایی

تنظیم هیجان‌ات و کنترل رفتار را نداشته باشند (پناهی، ۱۳۹۷، ص ۳۷)، پژوهش‌ها تأکید دارند که سبک سهل‌گیرانه علی‌رغم ظاهری نرم و محبت‌آمیز، می‌تواند رشد مهارت‌های اجتماعی و مسئولیت‌پذیری را محدود سازد (کاظم‌زاده، ۱۴۰۲، ص ۲۹).

۲-۲-۳ سبک مستبدانه

سبک تربیتی مستبدانه که همچنان در بسیاری از خانواده‌های ایرانی مشاهده می‌شود، با کنترل بسیار بالا و محبت کم شناخته می‌شود (میرزایی، ۱۴۰۲، ص ۴۳). در این سبک، قوانین به‌صورت دستوری اعمال شده و فرصتی برای مذاکره یا توضیح به بچه‌ها داده نمی‌شود (رشیدپور، ۱۴۰۲، ص ۶۸). والدین مستبد انتظارات و قوانین سخت‌گیرانه خود را بدون توجه به نیازهای عاطفی و رفتاری کودک تحمیل می‌کنند و معمولاً تنبیه‌های شدیدی مانند دزدن و تنبیه بدنی به کار می‌گیرند (پناهی، ۱۳۹۷، ص ۳۷). این نوع تربیت باعث می‌شود فرزندان دچار اضطراب، پرخاشگری و مشکلات روانی شوند و شخصیتی اطاعت‌پذیر اما فاقد اعتمادبه‌نفس شکل بگیرد، این سبک همچنین منجر به مشکلاتی در تصمیم‌گیری‌های فرزندان و وابستگی آنها به تأیید دیگران می‌شود که نشانه کمبود اعتمادبه‌نفس است (کاظم‌زاده، ۱۴۰۲، ص ۲۹). به همین دلیل، گرایش به سبک مقتدرانه که ترکیبی از محبت و کنترل منطقی است، به‌عنوان جایگزینی سالم‌تر در تربیت فرزندان در خانواده‌های امروزی افزایش یافته است (میرزایی، ۱۴۰۲، ص ۴۴).

۲-۲-۴ سبک تأکید بر مهارت‌های ارتباطی و عاطفی

در تربیت والدین امروز، بر ایجاد رابطه‌ای مبتنی بر گفتگو، گوش‌دادن و ابراز احساسات تأکید می‌شود. والدین به دنبال افزایش مهارت‌های اجتماعی، حل مسئله و انعطاف‌پذیری فرزندان هستند و کودک را به توضیح احساسات و نیازهای خود ترغیب می‌کنند. (رشیدپور، ص ۸۵-۹۰، ۱۴۰۲). این رویکرد به‌ویژه باتوجه به آسیب‌های فضای مجازی و تغییرات اجتماعی بسیار مهم تلقی می‌شود (همان، ۱۴۰۲، ص ۸۸). والدین با گوش‌دادن فعال و ایجاد فضای باز، به فرزندان اجازه می‌دهند احساسات خود را بیان کنند و فضای امنی برای گفتگو فراهم می‌کنند، ضروری است که والدین در برقراری ارتباط با کودک صبور بوده و از قضاوت دوری کنند تا کودک با اطمینان خاطر احساسات خود را بیان کند. در عصر مدرن، باتوجه به تغییرات اجتماعی و نفوذ فضای مجازی، تربیت دینی نیازمند رویکردی نوین و متناسب با شرایط کنونی است تا بتواند در تربیت کودکان مؤثر واقع شود (رشیدپور، ۱۴۰۲، ص ۸۹). آموزش عملی و تدریجی مفاهیم دینی و ایجاد فضای پر محبت و معنوی در خانواده، نقش کلیدی در شکل‌گیری باورها و رفتارهای اخلاقی کودکان دارد (پناهی، ۱۳۹۷، ص ۴۲).

۳- وجوه تشابه سبک تربیتی والدین دیروز و امروز

هر دو سبک تربیتی دیروز و امروز خانواده در ایران، بر اهمیت خانواده به‌عنوان نهاد اصلی اجتماعی و تربیتی تأکید دارند و نقش محوری خانواده در شکل‌گیری و رشد شخصیت فرزندان پذیرفته شده است. در هر دو دوره، والدین به تربیت فرزندان منظم، مسئولیت‌پذیر و اخلاق‌مدار اهتمام می‌ورزند و آموزش ارزش‌های اجتماعی و دینی، اصول مشترک اساسی تربیت است؛ به‌ویژه احترام به بزرگ‌ترها و رعایت نظم از ارکان کلیدی به شمار می‌روند که کودکان از سنین پایین به آن‌ها تشویق می‌شوند.

(ابراهیمی‌پور، ۱۴۰۰، ص ۵۸۲). همچنین، هر دو سبک بر اساس ارزش‌های فرهنگی و دینی جامعه ایرانی شکل گرفته‌اند و باوجود تفاوت‌های ساختاری، همواره تلاش کرده‌اند که ارزش‌های اصیل دینی و اخلاقی همچون عدالت، احسان، صداقت و احترام را به نسل‌های بعد منتقل کنند (تهرانی، ۱۳۹۴، ص ۷۵-۹۰). از سوی دیگر، تربیت مدرن تأکید بیشتری بر ارتباط دوسویه والدین و کودک، درک نیازهای عاطفی و ایجاد فضای محبت‌آمیز دارد، اما کسب تعادل میان عشق و قاعده‌مندی که در سبک‌های گذشته نیز مشاهده می‌شود، همچنان مورد توجه است (رستگار، ۱۳۹۹، ص ۱۲) همچنین هر دو سبک، اهمیت نظم و اخلاق در تربیت فرزندان را زیرساخت جامعه‌ای پویا و سالم می‌دانند و تفاوت‌ها عمدتاً در روش و نحوه اجرای این اصول است (گلشادی، ۱۳۹۵، ص ۵) بنابراین، خانواده در هر دو سبک، پایه اصلی انتقال مفاهیم ارزشی و فرهنگی و تربیتی است و تربیت کودکان با رعایت ارزش‌های اجتماعی و دینی به هدف پرورش شخصیت سالم و مسئولیت‌پذیر صورت می‌گیرد که زیربنای جامعه ایرانی است.

۴- وجوه اختلاف سبک تربیتی والدین دیروز و امروز

سبک تربیتی والدین دیروز بر پایه نظم، احترام به بزرگ‌ترها و اطاعت مطلق بود و آزادی‌های شخصی کودکان کمتر مورد توجه قرار می‌گرفت. آنان عمدتاً از روش‌های تنبیهی و محدودکننده برای کنترل رفتار فرزندان استفاده می‌کردند و ارتباطات در خانواده یک‌طرفه و اقتدارگرا بود. به علاوه، خانواده‌های قدیم معمولاً بزرگ‌تر و پرجمعیت‌تر بودند و روابط نزدیک‌تر و رفت‌وآمدهای حضوری گسترده داشتند؛ در مقابل، والدین امروز بیشتر بر مشارکت فرزندان در تصمیم‌گیری، پرورش خلاقیت و استقلال تأکید دارند. روش‌های تشویقی و راهنمایی جایگزین تنبیه شده و روابط بین والدین و فرزندان مبتنی بر گفتگو، احترام متقابل و حمایت عاطفی است. خانواده‌های امروزی معمولاً کوچک‌تر بوده و فضای مجازی تا حد زیادی جایگزین ارتباطات حضوری شده است که این امر تأثیر قابل توجهی بر الگوهای ارتباطی و تربیتی دارد (اناری، ۱۴۰۰، ص ۷) بنابراین، تربیت والدین گذشته بیشتر بر انضباط، رعایت قوانین و اطاعت سختگیرانه مبتنی بود، ولی تربیت معاصر تأکید بر حفظ تعادل میان آزادی و مسئولیت‌پذیری و توجه به نیازهای روانی و عاطفی کودکان دارد که این تفاوت‌ها به دلیل تغییرات فرهنگی، اجتماعی و فناوری‌های جدید رخ داده است (شافعی مقدم، ۱۳۹۱، ص ۶).

نتیجه‌گیری

سبک‌های تربیتی والدین دیروز و امروز هر کدام دارای ویژگی‌ها و ارزش‌های خاص خود هستند که در بستر تغییرات اجتماعی، فرهنگی و فناوری شکل گرفته‌اند. سبک تربیتی والدین دیروز بیشتر بر پایه نظم، احترام به بزرگ‌ترها، اطاعت مطلق و قوانین سخت‌گیرانه بنا شده بود؛ والدین غالباً با کنترل شدید و استفاده از روش‌های تنبیهی کودکان را تربیت می‌کردند که ممکن است منجر به ایجاد اضطراب و کاهش خلاقیت در فرزندان می‌شد. در مقابل، سبک تربیتی والدین امروز بر مبنای انعطاف‌پذیری، ارتباط باز، مشارکت فرزندان در تصمیم‌گیری‌ها، پرورش خلاقیت، استقلال شخصی و توجه گسترده

به نیازهای روانی و عاطفی کودک استوار است. والدین امروزی برای ایجاد فضای امن و حمایتی تلاش می‌کنند و بیشتر از روش‌های تشویقی به جای تنبیه استفاده می‌نمایند. با این وجود، در هر دو سبک تربیتی تأکید قابل توجهی بر ارزش‌های دینی، اخلاقی و فرهنگی وجود دارد که نقش کلیدی در شکل‌دهی شخصیت و رفتار فرزندان ایفا می‌کند همچنین هر دو سبک، خانواده را بستر اصلی رشد و تربیت کودک می‌دانند؛ ولی در نحوه تعامل، میزان آزادی، و نوع روابط والدین و فرزندان تفاوت‌های اساسی مشاهده می‌شود؛ بنابراین، بهترین رویکرد به نظر می‌رسد ترکیبی از این دو سبک باشد؛ به گونه‌ای که احترام به ارزش‌ها و نظم گذشته حفظ شود، در عین حال آزادی، ابراز احساسات و مهارت‌های اجتماعی مدرن به فرزندان آموزش داده شود تا بتوانند به خوبی با دنیای پیچیده امروز تعامل کنند. این تعادل، امکان رشد شخصیت متعادل، مستقل، مسئولیت‌پذیر و خلاق کودکان و نوجوانان را فراهم می‌کند و خانواده را به محیطی سالم و پویا تبدیل می‌سازد که هم‌ارزش‌های اصیل فرهنگی را منتقل می‌کند و هم‌نیازهای نوین جوامع امروز را پاسخگو است. با وجود این تفاوت‌ها، هر دو سبک بر اهمیت تربیت دینی، اخلاقی و حفظ ارزش‌های فرهنگی تأکید داشته‌اند و همواره خانواده را بستر اصلی شکل‌گیری شخصیت فرزند دانسته‌اند تفاوت در نحوه اجرای تربیت است؛ در گذشته کنترل سخت‌گیرانه‌تر و کمترین توجه به نیازهای روانی کودک بود، ولی امروز به حفظ تعادل بین آزادی، مسئولیت‌پذیری و رشد عاطفی کودکان اهتمام می‌ورزد.

منابع

- ابراهیمی‌پور، ق. (۱۴۰۰). شاخص‌های خانواده مطلوب از دیدگاه اسلام. مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- پیش یار، م. (۱۴۰۴). تربیت دینی و اخلاقی در خانواده. تهران: اجلاس بین‌المللی علوم تربیتی روان‌شناسی، آموزش و پژوهش.
- داودی، م. (۱۳۹۷). تربیت دینی. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، نشر معارف.
- گلشادی، آ. (۱۳۹۵). نقش خانواده در شکل‌گیری شخصیت فرزندان. ناشر: گلشادی.
- کاظم‌زاده، ح. (۱۳۵۰). اصول اساسی فن تربیت. تهران، اقبال.
- میرزایی، م. (۱۴۰۲). نقد و بررسی سبک‌های فرزندپروری در ایران. مرکز تحقیقات رشد، تهران.
- پناهی، علی احمد. (۱۳۹۷). سبک فرزندپروری با رویکرد اسلامی. تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
- رشیدپور، م. (۱۴۰۲). سبک‌های تربیتی والدین و تأثیر آنها بر رشد اجتماعی فرزندان. مجله روان‌شناس خانواده، تهران.
- صفایی حائری، ع. (۱۴۰۴). محدودیت محبت در تربیت سنتی. تهران: دفتر نشر معارف.

- شافعی مقدم، ج. (۱۳۹۱). شیوه‌های تربیت کودک. ناشر: سلیس.
- تهرانی، م. (۱۳۹۴). ادب الهی، جلد سوم. موسسه پژوهشی فرهنگی مصابیح الهدی.
- حسینی، (۱۴۰۳). بررسی تفاوت‌های تربیتی در خانواده‌های ایران معاصر. نشریه علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- رستگار، ه. (۱۳۹۹). بررسی تقابل سنت و مدرنیته در جامعه امروزی ایران. نشریه پژوهش ملل.
- سامانی، سیامک؛ رضویه، اصغر (۱۳۸۶). رابطه همبستگی خانواده و استقلال عاطفی با مشکلات عاطفی. پژوهش در سلامت روانشناختی.
- حسینی‌زاده، ع. (۱۴۰۳). سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل‌بیت. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- اناری، آ. (۱۴۰۰). تفاوت خانواده‌های دیروز و امروز، <https://www.baharnews.ir/news>.
- معاونت دانشجویی با همکاری اداره مشاوره و سلامت روان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (آذر ۱۴۰۲)، <https://afa.mui.ac.ir>.